

nem fenyegetné semmi veszély."

Gobineau nem sejthette, hogy kilenc évtized múlva mi történik Németországban. Biztosan nem tudta volna elképzelni, hogy Heine műveit száműzik s az emlékére emelt oszlopot szétrombolják. Gobineau a Harmadik Birodalom légköre elől bizonyára Párizs katakombáiba menekülne.

Márk Viktor

BABOONA, VAGY A „VEZÉRKOMPLEXUM". Forgatnak tündéri városunk harmadhetes kis zugmozijaiban egy ismeretterjesztő filmet, címe *Baboona*, „tudományos expedíció az ismeretlen Afrika embernem-járta rengetegeiben." Istenem, ezt, hogy ismeretterjesztő, mindig gyanakodva fogadja az ember, végtére is annyi ismeretet terjesztenek napjainkban, annyi csalóka és kiábrándító ismeretet, hogy senki sem veheti zokon állandóan készenlétben tartott gyanakvásunkat. Hogy ez a tudományos film mégis közöl velünk bizonyos ismereteket, merő véletlenség az csupán. És még hozzá milyen ismereteket közöl, az ember haja szála is az égnek mered. Destruáló ismeretet közöl, kiábrándító ismeretet, oly jellegű ismeretet, amely egyetlenegy durva ökölcsapással romba dönti Európa „vezérxkomplexummal" telített népeinek hitét.

Az ember olcsó pénzért beül a harmadrendű kis moziba, bölcs és konstruktív vágyakkal eltelten és alig hogy peregni kezd a film, egyik csalódás a másik után. A nyomorúságos agyonfoltozott vásznon látja megelevenedni a modern értelemben: vett társadalmasított páviánmajmok életét, modern értelemben véve társadalmasítottat, ismétlem, mivel, mint a felírás közli velünk, e kedves majomcsorda szintén európai értelemben véve társadalmasított, a nyájelméletnek hódol, élén a hatalmas termetű vezérmajommal. Eldöntendő kérdés volna, hogy melyik a tanulékonyabb állat, az európai ember-e vagy az afrikai páviánmajom? Melyik a kettő közül leste el és vette át e korunkat annyira megmozgató és betöltő eszmét és rendezte be ennek alapján paradicsomi világát. A majmokról, mivel azok állítólag értelmes lények, (Herczeg Ferenc nyilatkozatából *Majomszínház* című valóban figyelemreméltó darabjával kapcsolatban legalább is ez olvasható) ez alig feltételezhető. Tehát pereg a film, békés egyetértésben sütkérezik az afrikai nap alatt a páviánkolónia, majmokhoz méltó nyugalommal és fegyelmezettséggel. A vezérmajom utálkozó unalommal szemléli a bibliai környezetben létfenntartásán serényen munkálkodó bandáját, a kicsinyeket aggódó szeretettel tetvező anyamajmokat, sást és édes gyökereket gyűjtögető apamajmokat, elmélázó költőmajmokat és a még, játékos, de máris nagyreményre jogosító sihedermajmokat. Utálatos egy helyzet, megvetendő egy állapot, senki sem csodálkozik tehát, ha a következő képben premierplánban látja a vezérmajmot, amint egyik ásitást nyomja el a másik utáni Hatalmas fogakkal ékesített száját akkorára tátja, akár a Bécsi-kapu, közben pompás hangokat hallat, véleményét e tétlen állapottal szemben, tökéletesen kifejezti. De megelevenedik a kép, vaddisznó és leopárd tör a különben békés kolóniára, a páviánok hurcolkodni kénytelenek. Beljebb vonulnak az erdőbe és megszállják a kedves kis makimajmók mindeddig háborítatlan zónáját. A makimajmok apró állatok, akkorák csak, mintha a társadalmasított páviánoknak: unokái lennének. Elmaradt majmok a szó legszorosabb értelmében, még soha sem halottak vezérmajmokról, igazi utálatos és tudatlan társaság. De felismerve a helyzetet, szembeszállnak a hódító páviánok-seregével és heves harc után futamodásra kényszerítik őket. Bármilyen furcsának is tűnik, a vezérmajom az, aki minden más majmot méterekkel megelőzve mene-

kül, tüskön-bokron, át, hatalmas ugrással át a folyón. Kész keserűség látni, kész keserűség és kiábrándulás, ahogy a pompás vezérmajom esztétvesztve rohan, cserjéken átugrálva, patakba zuhanva és onnan kikászolódva csuromvizesen hősi csapata élén, kétségbeesett kifejezéssel arcán.

Egy életet adó hittel lettünk szegényebbek, egy újabb tiszteletreméltó legenda foszlott ködként szerteszt ezen ismeretterjesztő film nyomán. A közönség, a kis zugmoziból csalódottan távozott és mindenki, felekezetre és világszemléletre való tekintet nélkül szidta az ostoba majmokat De mindenki elgondolkodott a látottak nyomán, annak ellenére, hogy a nézők semmivel sem lettek okosabbak. Általában, látni, tapasztalni, megérteni valaminek az értelmét és levonni ennek eredményeként a konzekvenciákat, nem olyan dolog, amelyhez az emberekben meglehetősen a képesség, épp oly kevésbé, mint a majmokban, tekintettel közeli-rokoni kapcsolataikra. Ezek szerint értelem tehát vagy nincs a világon, vagy ha van, akkor egy eddig még, fel nem fedezett állatfajta gondosan eltitkolt tulajdona

(Budapest)

Remenyik Zsigmond

RÓZSA SÁNDOR A KÖZEL-KELETEN. Minden, feudalizmusból a kapitalizmusba átfejlődő országra jellemző az elnyomorodott, földnélkülivé vált jobbágy-parasztság soraiból kikerülő utonállók, szegénylegények elszaporodása. Ezek az öntudatlan békétlenek felismervén a kiáltó nagy társadalmi ellentéteket, szűkölködéseiktől hajtva más megoldás híján maguk akarják a társadalmi lét igazságtalanságát kiegyenlíteni azzal, hogy a tehetőseket kirabolják és a zsákmányt fölosztják a szegények között

A fejlettebb gyarmati országok mind gyorsabb tempóban kapitalizálódnak s e folyamat hű kísérlőjeként mindenütt megjelenik e városokban a munkanélküli, a falvak körül a bujdosó szegénylegény. Az adókkal és adóssággal küzködő parasztok közül sokan otthagyják földjeiket s rablóbandákba verődve kimennek a hegyekbe. A vége e vállalkozásoknak azután mindig ugyanaz: a kivonuló katonai expedíció visszaállítja a rendet és közbiztonságot.

A Közel-Keleten újabban mindi gyakoribb e szegénylegények felbukkanása Alig egy éve végezték ki *Abu Dzsildát*, a palesztinai rablóvezért, ki majd két éven keresztül állt Palesztina kis területén fegyveres hárcban a hatalommal. Faluról-falura bujdosott, ahol rendszerint szétosztotta a zsákmányát, majd két napi járóföldre ismét felbukkant bandájával s rabolt és harcolt. Több fegyveres ütközetből megmenekült, golyó nem fogta, élve kellett elfogni és felakasztani. Amolyan nemzeti hős lett belőle s az imperializmus elleni harc megszemélyesítője, akit az arab ifjúság mintaképének tekint. Abu Dzsilda kivégzése után alig mult el; pár hónap s Szíriában veszélyessé váltak az utak, megintgott a közbiztonság. Legenda támadt: Abu Dzsilda nem halt meg. Most Szíriában „dolgozik”. S a szíriai Abu Dzsilda, a valódi nevén *Fuad Alamu* „győzelmet” „győzelemre” aratott. A gyarmati kormány mozgósított csendőrséget, katonaságot, repülőgépeket, páncélaútkat. Sokan elestek a bandájából, ő maga azonban mindig elmenekült. A gyarmati hatalom távollétében volt kénytelen törvényt ülni felette.

A tárgyaláson, a druz hegyek kormányzója tanuvallomásában elmondta, hogy amikor Fuad megállította autóját és megtudta, hogy ő kicsoda, így szólt hozzá: „Mi gyűlöljük a rabló életet, de éhenhalunk, ha nem rabolunk. Én szabadon bocsájtalak téged, mert ha te akarsz, meg-